Uitspraak Geschillencommissie Financiële Dienstverlening nr. 2020-273
(mr. R.J. Paris, voorzitter en mr. S. Brugts, secretaris)

Klacht ontvangen op	: 14 januari 2020
Ingediend door	: Consument
Tegen	: Coöperatieve Rabobank U.A., gevestigd te Amsterdam, verder te noemen de Bank
Datum uitspraak	: 27 maart 2020
Aard uitspraak	: Niet-bindend advies

Samenvatting

In verband met de financiering van de aankoop van een recreatiewoning heeft de Bank in 2009 aan Consument een hypothecaire geldlening verstrekt. Deze bestaat uit twee leningdelen. In één van deze leningdelen is een risico-opslag van 0,2% voor vakantiewoningen opgenomen. In 2014 zijn partijen voor dit leningdeel een nieuwe rentevastperiode van vijf jaren met een nieuwe rente overeengekomen. In deze rente is een risico-opslag van 0,2% voor vakantiewoningen opgenomen. In 2019 heeft de Bank aan Consument voor dit leningdeel een renteaanbod gedaan. In dit aanbod is een risico-opslag van 0,8% voor vakantiewoningen opgenomen. Consument heeft het aanbod van de Bank 'onder protest' aanvaard en vordert dat de Bank wordt veroordeeld om een risico-opslag van 0,2% te hanteren. Daarnaast vordert Consument schadevergoeding over de periode dat de Bank de risico-opslag van 0,8% heeft gehanteerd. De Commissie is van oordeel dat de Bank gerechtigd was om de risico-opslag van 0,8% te hanteren en wijst de vorderingen af.

1. Procesverloop

De Commissie beslist met inachtneming van haar Reglement en op basis van de volgende stukken met bijlagen:

- het door Consument (digitaal) ingediende klachtformulier;
- de aanvullende stukken van Consument van 29 januari en 20 februari 2020;
- het verweerschrift van de Bank;
- de repliek van Consument.

De Commissie stelt vast dat dit geschil zich leent voor verkorte behandeling als bedoeld in artikel 32 van haar Reglement. De uitspraak is daardoor niet-bindend.

2. Feiten

De Commissie gaat uit van de volgende feiten.

2.1 In verband met de financiering van de aankoop van een recreatiewoning heeft de Bank in 2009 aan Consument een hypothecaire geldlening van € 122.000,- verstrekt. Deze bestaat uit twee leningdelen, te weten een aflossingsvrij leningdeel van € 105.000,- met een rentevastperiode van vijf jaren en een rente van 5,2% op jaarbasis (hierna: Leningdeel 1) en een aflossingsvrij leningdeel van € 17.000,- met een rentevastperiode van vijf jaren en een rente van 5,7% op jaarbasis (hierna: Leningdeel 2). In de rente voor Leningdeel 1 was een risico-opslag van 0,2% opgenomen omdat de financiering betrekking heeft op een recreatie-woning.

2.2 Op de overeenkomst tussen partijen zijn de Algemene voorwaarden voor particuliere geldleningen 2008 van de Bank (hierna: de Voorwaarden) van toepassing. In de definities van de Voorwaarden staat voor zover relevant:

"(…)

rentevastperiode: een met u afgesproken periode waarin de bank de voor de geldlening geldende rente niet zal wijzigen;

(…)"

In artikel 2 van de Voorwaarden staat voor zover relevant:

"(…)

De methode van renteberekening en de valuteringsregeling worden door de bank bepaald en kunnen door de bank altijd worden gewijzigd.

(…)"

In artikel 21 van de Voorwaarden staat voor zover relevant:

"(…)

a. De bank kan de rente wijzigen na elke met u in de akte overeengekomen rentevastperiode, voor het eerst op de in de akte genoemde datum.
b. De bank zal de rente niet wijzigen tijdens een rentevastperiode.
c. De bank zal de rente vaststellen op grond van een door haar te bepalen basisrente. De bank kan de rente verhogen met één of meer door haar vast te stellen opslagen.

(…)"

In artikel 22 van de Voorwaarden staat voor zover relevant:

"(…)

f. De rentewijzigingsdatum is de eerste dag na afloop van een rentevastperiode. De bank kan de rente op de rentewijzigingsdatum wijzigen.
g. De bank zal u ten minste één maand voor de rentewijzigingsdatum schriftelijk een aanbod doen voor het rentetype en het rentepercentage dat geldt vanaf die rentewijzigingsdatum. (…)

(…)"

2.3 Op 30 september 2014 zijn partijen voor Leningdeel 1 een nieuwe rentevastperiode van vijf jaren met een rente van 2,6% per jaar overeengekomen. In de rente voor Leningdeel 1 was een risico-opslag van 0,2% opgenomen omdat de financiering betrekking heeft op een recreatiewoning.

2.4 Op 24 september 2019 heeft de Bank aan Consument een brief geschreven. Hierin staat voor zover relevant:

"(…)

Uw aflopende rentevaste periode
De rentevaste periode van uw leningdeel met het nummer [nummer Leningdeel 1] loopt af op 31 december 2019. Deze rente staat nu 5 jaar vast.

(…)

Uw keuze doorgeven
Een nieuwe rente kiezen kost u niets. Uw gewenste rentevaste periode kunt u als volgt doorgeven:
- *Kruis op het Formulier voor een nieuwe rentevaste periode aan welke rentevaste periode u wilt.*
- *Onderteken het formulier*
- *Stuur het formulier in de bijgevoegde envelop vóór 31 december 2019 terug.*

(…)"

2.5 Op het *Formulier voor een nieuwe rentevaste periode* (hierna: het Formulier) heeft Consument voor Leningdeel 1 gekozen voor een nieuwe rentevastperiode van één jaar met een rente van 2,25% per jaar. In de rente is een risico-opslag van 0,8% opgenomen omdat de financiering betrekking heeft op een recreatiewoning. Consument heeft het Formulier op 4 december 2019 'onder protest' ondertekend. Op 1 januari 2020 is de rentevastperiode van één jaar ingegaan.

3. Vordering, klacht en verweer

Vordering van Consument

3.1 Consument vordert dat de Bank wordt veroordeeld om de risico-opslag voor de financiering van de recreatiewoning van Consument terug te brengen van 0,8% naar 0,2%. Daarnaast vordert Consument dat de Bank wordt veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding aan Consument, bestaande uit de teveel betaalde rente over zijn hypothecaire geldlening vanaf 1 januari 2020 tot het moment dat de risico-opslag is aangepast (het verschil tussen 0,8% en 0,2%).

Grondslagen en argumenten daarvoor

3.2 Deze vordering steunt, kort en zakelijk weergegeven, op de volgende grondslag. Ten onrechte heeft de Bank de risico-opslag voor recreatiewoningen op 1 januari 2020 verhoogd van 0,2% naar 0,8%. Consument heeft hiertoe de volgende argumenten aangevoerd:

- De Bank heeft de risico-opslag voor recreatiewoningen zonder aankondiging of onderbouwing verhoogd van 0,2% naar 0,8%.
- Er zijn grenzen aan de vrijheid van de Bank om risico-opslagen te mogen verhogen.
- Er is geen marktontwikkeling die de verhoging van de risico-opslag rechtvaardigt. In tegenstelling tot wat de Bank heeft betoogd, zijn de risico's bij de uitwinning van recreatiewoningen en de kosten voor het aanbieden van financieringen van recreatiewoningen juist afgenomen.
- De Bank heeft aangevoerd dat de Bank met enige regelmaat haar risico-opslagen herijkt. Er heeft echter geen onafhankelijke toetsing van deze herijking plaatsgevonden.
- De schuld/marktwaarde-verhouding rechtvaardigt juist een verlaging van de risico-opslag.

Verweer van de Bank

3.3 De Bank heeft de stellingen van Consument gemotiveerd weersproken. Voor zover nodig zal de Commissie bij de beoordeling daarop ingaan.

4. Beoordeling

4.1 Aan de Commissie ligt de vraag voor of de Bank gerechtigd was de risico-opslag voor de financiering van de recreatiewoning van Consument te verhogen van 0,2% naar 0,8%. De Commissie is van oordeel dat de Bank daartoe gerechtigd was. Dat zal hierna worden toegelicht.

De Bank heeft contractsvrijheid

4.2 De Commissie is van oordeel dat de Bank als contractspartij zelf kan bepalen of en onder welke voorwaarden zij een overeenkomst met Consument aangaat, mits zij daarbij blijft binnen de grenzen van de wet en de normen van redelijkheid en billijkheid. Het bepalen van de hoogte van een risico-opslag valt hier ook onder. Zie ook Geschillencommissie Kifid 2017-492 onder 4.2, Geschillencommissie Kifid 2017-552 onder 4.2 en Geschillencommissie Kifid 2018-436 onder 4.2.

Tussen partijen is een overeenkomst tot stand gekomen

4.3 De Bank heeft Consument met de offerte van 24 september 2019 een rente-aanbod gedaan. Consument heeft dit aanbod – weliswaar onder protest – aanvaard, waardoor een overeenkomst tussen partijen tot stand is gekomen. Het rente-aanbod was gebaseerd op het op dat moment geldende beleid van de Bank ten aanzien van de risico-indeling (en de daaraan gekoppelde risico-opslagen). Door het toepassen van een uniform rentebeleid voldoet de Bank aan de in artikel 81a Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (hierna: BGfo) vanaf 1 januari 2013 geldende vereisten. De Bank moet op grond van dit artikel – kort samengevat – consumenten met hetzelfde risicoprofiel voor dezelfde rentevastperiode dezelfde rentevergoeding aanbieden. Dit geldt ook bij een rente-herzieningsvoorstel. Zoals de Bank terecht in haar verweer heeft aangevoerd staat onder meer op basis van artikel 22 van de Voorwaarden, hiervoor opgenomen onder 2.2, alsmede op grond van artikel 81a BGfo het rentepercentage gedurende een rentevastperiode (en niet gedurende de gehele looptijd van de geldlening) vast. Na afloop van de rentevastperiode kan de Bank een wijziging in de risico-opslag aanbieden. Met de Bank is de Commissie van oordeel dat de Bank in strijd met artikel 81a BGfo zou handelen, indien zij Consument op dat moment een risico-opslag van 0,2% zou aanbieden (en andere consumenten met hetzelfde risicoprofiel een risico-opslag van 0,8%). Dat betekent dat de Bank in zoverre terecht een risico-opslag van 0,8% aan Consument heeft aangeboden.

Heeft de Bank de verhoging van de risico-opslag zonder aankondiging verhoogd?

4.4 De stelling van Consument dat de Bank de verhoging van de risico-opslag zonder aankondiging heeft verhoogd, passeert de Commissie. De Bank heeft de verhoging immers in het Formulier bij de offerte van 24 september 2019 vermeld. Dat is de reden waarom Consument deze offerte ‘onder protest’ heeft ondertekend. Met de Bank is de Commissie van oordeel dat Consument het rente-aanbod niet had hoeven te aanvaarden en er ook voor had kunnen kiezen de hypothecaire geldlening af te lossen bij de Bank en bij een andere bank te herfinancieren. Dat heeft Consument echter niet gedaan.

Rechtvaardigt de onderbouwing door de Bank de risico-opslag?

4.5 Consument heeft zich nog op het standpunt gesteld dat de Bank aanvankelijk geen onderbouwing heeft gegeven voor de verhoging van de risico-opslag voor recreatie-woningen (zie klachtformulier) en dat de onderbouwing die de Bank uiteindelijk in haar verweer heeft gegeven, de verhoging niet rechtvaardigt (zie repliek). Ook heeft Consument aangevoerd dat er grenzen zijn aan de vrijheid van de Bank om de risico-opslag te mogen verhogen. De Commissie passeert beide stellingen van Consument. De Commissie ziet in dat de beleidswijziging van de Bank nadelige economische gevolgen voor Consument kent. Naar het oordeel van de Commissie heeft de Bank echter van haar bevoegdheid om de risico-opslagen te mogen wijzigen gebruik gemaakt op een wijze die naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet onaanvaardbaar is. De Bank heeft toegelicht dat zij periodiek haar risico's toetst en dat zij in dat verband heeft besloten haar opslagen meer te differentiëren. De Bank legt nu de risico's neer bij de risicogroepen die de kosten daadwerkelijk veroorzaken. In dat kader heeft de Bank per 1 augustus 2016 de risico-opslag voor financieringen van recreatiewoningen verhoogd van 0,2% naar 0,8%. Omdat dit moment viel in de rentevastperiode die de Bank met Consument voor Leningdeel 1 was overeengekomen, heeft de Bank de nieuwe risico-opslag eerst laten ingaan ná het verstrijken van de rentevastperiode van Leningdeel 1, te weten op 1 januari 2020. Dat aanbod heeft Consument – zoals gezegd – aanvaard. Verder heeft de Bank toegelicht dat zij de risico-opslag heeft verhoogd vanwege – kort samengevat – de verplichting van de Bank om vanwege de bestemming van het onderpand (recreatie) hogere buffers aan te houden, het grotere risico bij uitwinning van de recreatiewoning, de extra kosten bij het aanbieden van financieringen als de onderhavige en de omstandigheid dat het beperkt aantal aanbieders van financieringen als de onderhavige een *concentratierisico* met zich meebrengt. Deze argumenten komen de Commissie niet onredelijk voor. Zie ook Geschillencommissie Kifid 2017-492 onder 4.3, Geschillencommissie Kifid 2017-552 onder 4.3 en Geschillencommissie Kifid 2018-436 onder 4.3. Dat er van deze herijking door de Bank geen onafhankelijke toetsing heeft plaatsgevonden, zoals Consument heeft aangevoerd, maakt dit oordeel niet anders. Niet gesteld of gebleken is dat de Bank een verplichting tot het laten toetsen van deze herijking had.

Heeft de LTV-ratio nog invloed?

4.6 De stelling van Consument dat de schuld/marktwaarde-verhouding (hierna: LTV-ratio) juist een verlaging van de risico-opslag voor recreatiewoningen rechtvaardigt, kan Consument ook niet baten. De LTV-ratio staat immers los van de risico-opslag voor recreatiewoningen. Beide risico-opslagen hebben betrekking op verschillende risico's.

Moet de Bank schadevergoeding aan Consument betalen?

4.7 Nu de Commissie tot het oordeel is gekomen dat de Bank gerechtigd was om de risico-opslag voor de recreatiewoning van Consument te verhogen naar 0,8% is er voor toekenning van schadevergoeding geen aanleiding.

Conclusie

4.8 De conclusie is dat de Bank niet gehouden is de risico-opslag voor de financiering van de recreatiewoning van Consument terug te brengen van 0,8% naar 0,2%. De Bank hoeft ook geen schadevergoeding aan Consument te betalen.

5. Beslissing

De Commissie wijst de vorderingen af.

Deze beslissing is genomen in een verkorte procedure als bedoeld in artikel 32 van het Reglement. De uitspraak heeft daarom de vorm van een niet-bindend advies. Tegen deze uitspraak staat geen hoger beroep open bij de Commissie van Beroep Financiële Dienstverlening. U kunt de zaak nog wel aan de rechter voorleggen.

U kunt, binnen twee weken na de verzenddatum van deze uitspraak, bij de Voorzitter van de Geschillencommissie Financiële Dienstverlening schriftelijk een verzoek indienen tot herstel van kennelijke vergissingen in de uitspraak. U moet daarbij met name denken aan correctie van reken- of schrijffouten en verbetering van namen en data. De volledige procedure met de termijnen die daarbij in acht moeten worden genomen staat beschreven in artikel 40 van het Reglement.